

Транскрипція інтерв'ю

Інтерв'юер: Лесечко Мілана

Респондент: Любов Артемова

Посилання на відео

<https://drive.google.com/file/d/1E89qkaWIVwLSrKHvFhdjXWXH-IhjuOUq/view?usp=sharing>

Інтерв'юер: Сьогодні, 14 березня 2024 року. Ми знаходимося в приміщенні нашої школи і маємо нагоду поспілкуватися з односельчанкою, вчителькою нашої школи Артемовою Любов Дмитрівною. Розкажіть, будь ласка, про своє життя.

Респондент : Я народилась 28 лютого 1962 року в селі Бакаєво, на Чорнобаївщині. Коли мені було два роки батьки переїхали в сусіднє село Вишнівка і це стало мені рідним краєм. Ну пішла до школи. Навчалася у трьох селах, бо у нашому селі Вишнівка не було школи, тому початкову школу закінчила в селі Новоселиця, поруч, до восьмого класу навчалася у селі Лукашівка, а 9-10 клас закінчила у Веселохутірській школі. Після школи стало питання: куди поступити вчитися, звичайно трохи втрутилася мама і вирішили ми ще на сімейній раді, що я буду вчитися на вчителя, хоча ця професія мені подобалась і у 80-му році я вступила до Черкаського Педагогічного інституту. У 1985 році я його закінчила, дуже хотілося залишитися у місці працювати. Вже й місце знайшли і роботу, і знову, звичайно, втрутилася мама, їй захотілося так, як я одна в родині була, їй захотілося, щоб я поближче була до них. І вона слізно попросилася, приїздіть у село. Повернулася теж у сусіднє село Новоукраїнка нашого Чорнобаївського району і стала працювати, вчителем і працею по сьогоднішній день у цій школі. Місце роботи не міняла, так все ж таки думаю, можливо, мама була тоді права - це моє призначення в житті - бути вчителем і виховувати різне молоде покоління. Так і я отримую задоволення від цього. Ну у мене двоє дітей, чоловік, одружена я і живемо по цей день, у селі Новоукраїнка.

Інтерв'юер: Люба Дмитрівна, пригадайте найяскравіші моменти вашого дитинства?

Респондент: Ну таких моментів ,звичайно , дуже багато в дитинстві, але більше згадується дитсадочок, так і шкільні роки. Згадується те, як якими ми були дружними, як ми гралися в які ігри, як ми допомагали нашим батькам. Тяжко було працювати, потім почала ходити до школи, однокласники завжди у згадці і наші шкільні витівки, які були ну і наполеглива праця. Ми старалися вчитися якомога краще, тому, що з малечку бачили тяжку працю наших батьків. Батьки працювали на фермі, ну мама й у полі довгий час працювала, а в основному на фермі. Це була дуже тяжка робота, я допомагала, ходила на ферму, тому мені завжди хотілося жити краще, ніж мої батьки. Хотілося вирватися із сільської місцевості і так тяжко не працювати, як мої батьки.

Інтерв'юер: Скажіть, яким згадується ваше шкільне життя?

Респондент: Ну шкільне життя , звичайно, коли ми були маленькими ми потім підлітками все хочеться якомога швидше підрости, стати дорослішими. Але цей момент, звичайно, настав, ми подорослішали і тепер постійно повертаємося в ті для мене далекі роки шкільного життя. Дуже багато друзів, дуже такі приємні спогади спільної роботи у старших класах, і агітбригади були, у нас були і спортивні змагання, у нас були різні заходи, засідання і все це, звичайно, залишилося у пам'яті. А особливо, звичайно, трошки такий, можливо страх, боязнь перед вчителем, перед суспільством, нас так виховували. Щоб ми були такими ідейними, бо були створені такі організації. Спочатку я була , жовтенятком, мені так хотілося, так готувалася. Мене прийняли в жовтенята. Я пам'ятаю, прийшла додому, батьки шикарний стіл накрыли, приготувала мама найсмачніші страви і ми відсвяткували це. Потім нас приймали в піонери. Теж піонерська організація була - знову нас виховували , перед нами ставили завдання: щоб наша школа була одна з найкращих в районі. І ми старалися, намагалися оце все виконувати і робити. Ну, а в старших класах звичайно, вже прийшла Комсомольська організація. Треба було нам їхати у район і розповідати про своє досягнення. Я була членом комсомольського комітету в школі тому їздила в район і приймали нас у комсомол ну в деякій мірі, я вважаю, на дитячий організм, на дитячу душу, на дитячу психіку, можливо якийсь тиск був великий, бо постійно в деякій мірі ми перебували в страху. Можливо я добре вчилася, але завжди боялася, хоч би не заробити погану оцінку, хоч би мене там ніде не викликали на лінійку чи ще щось. От такий страх, такий тиск був у ті часи у школах.

Інтерв'юер: Скажіть, будь ласка який був ваш улюблений предмет в школі?

Респондент: Ну звичайно, я вчитель літератури тому читаю з самого малечку, було читання самим улюбленим заняттям. Я було сховаюся десь у куточку і собі перечитую книжечки. І звичайно, що це вплинуло на мій вибір моєї спеціальності, я стала вчителем російської мови і літератури. Ну на вибір мій, звичайно не тільки, я сама це по собі вибрала, мабуть вплив мали і вчителі. А особливо, вчителька Веселухутірської школи Харченко Валентина Миколаївна. Вона зараз до нас прийшла після інституту, молоденька, вона вчитель російської мови і літератури була. І так захопила нас своїм читанням поезій, своїм аналізом творів, що я з часом тільки мріяла про те, що буду такою вчителькою, як Валентина Миколаївна. Ну і от, мабуть література - це смисл мого життя, головна в моєму житті. Так я захоплююсь, читаю, люблю своїх вихованців.

Інтерв'юер: Люба Дмитрівна, ким ви мріяли стати після закінчення школи?

Респондент: Ну, я вже сказала, після закінчення школи, у мене зовсім інші мрії були і багато мрій було. Хотілося спробувати себе і в акторській діяльності, тому з часом, як я стала працювати в школі, я зайнялася драматичним гуртом. Мені це дуже подобалося, але я розуміла, ще мабуть чогось у мене не вистачає, щоб стати актором таланту, мабуть, такого-народного, можна так сказати. І потім мені чогось захотілося стати дипломатом, так можливо мріяла подорожувати, хотілося їздити за кордон, вивчати життя, або спостерігати над життям тих чи інших людей, народів. Але на той час це було дуже важко. По-перше, більша роль в таких професіях, здебільшого відігравали чоловіки. Хоч нам і хотілося, жінкам, але не завжди нам була відкрита дорога і за кордон, і дипломатичні місії, групи. Тому, знову ми так подумали, подумали, мабуть, це буде важко мені, плюс до того поступити у інститут

Міжнародних відносин, це було дуже важко. Там багато було претендентів на одне місце до 10 осіб. Тому я зважила свої сили і вирішила подумати в іншому напрямку, стати медиком. Але знову, мама втрутилася і все ж ми вирішили, що я буду вчителем, хоча я не жалію, що я обрала цю професію.

Інтерв'юер: Чим ви жили в студентські роки? Що було для вас на першому місці?

Респондент: На першому місці було навчання. Тому, чого нашому поколінню молодому, діток таких, як я виховую їм, можливо, зараз і незрозуміло те, як ми навчалися в той час. Як нам тяжко було поступити навчатися у вищій навчальній заклад. Я не говорю про те, що не було таких дітей, що, як ми говорили тоді, раніше поступили по блату. Були в групах такі діти, і ми знали хто це поступив по блату, тобто заплативши гроші. Але ось таким із села нам треба тільки вчитися, бо як знайомств таких у наших батьків не було. Де ж там моя мама чи тато на фермі працюючи, матимуть знайомого професора чи академіка. Тому нам треба було тільки вчитися. На першому плані, звичайно, було навчання. Але дівчатка молоді, нам звичайно хотілося всього, приїхавши в велике місто, ми ж розуміли, я в тому числі розуміла, що і одяг у мене не такий, як у міських дівчат, і макіяж не такий. Тому хотілося і одягатися краще і якусь косметику придбати і зачіски зробити. Хоча теж труднощі виникали, бо були парикмахерські, та не вистачало грошей купити ту саму косметику чи взагалі її не було в наявності, бо були великі ціни. У нас на той час товарів різного обіходу не було за радянських часів. Це було складно, і не тільки з одягу чи косметики, а навіть продукти харчування не всі були доступні нам простим людям. Нам хотілося багато чого, так як і кожній людині: і тих самих цукерок, і мандаринів і апельсинів, але цього за часів, коли я навчалася в інституті, в школі цього ще не було. Тому жили, як могли. Згадую своїх друзів, однокурсників, до цього часу спілкуюся з ними, відбувається зустрічі в певні роки у нас. Але все це, роки біжать і згадуємо тільки приємним відчуттям, з радістю і задоволенням.

Інтерв'юер: Яким було ваше місце роботи?

Респондент: Першим місцем роботи було наше село Новоукраїнка. Я сюди приїхала за направленням. Ну, звичайно, дякуючи голові колгоспу, на той час, Гонтар Валентині Олексіївні. Тому що за розподіленням мене тут же, в Чернобаївському районі, в село Жовнино відправляли, але так, як батько Мироненко, він був головою колгоспу у Лукашівці, де працювали батьки. І тому ми фактично разом з Валентиною Олексіївною росли, вона вирішила забрати мене до себе в село. Тоді Дібрівний був начальником освіти, каже забери собі, буде моя вчителька. От так потрапила в село Новоукраїнка і працюю до сьогоднішнього дня.

Інтерв'юер: Якою була зарплата? Що ви могли на неї придбати?

Респондент: Так, зарплата була, звичайно, невеликою, але так, як я була вчителем російської мови, і добре було на той час 15% доплачували за викладання російської мови у школі і літератури. Але я скажу, що в чоловіка мого зарплата була більша. Його прийняли на роботу у колгосп, і він працював у будівельній бригаді, будували вони нові будиночки для молодих спеціалістів. І ця робота на той час для чоловіків була дуже престижною і

оплачували доволі достойно. У нас у школі була трішки менша зарплата. Ну що ми були придбати? Як вчитель, ми молоді були, мали господарство: продукти харчування, одяг, звичайно. Будинку як собі купити не могли, жили на квартирі, нам дали на певний період. А з часом, коли були побудовані нові будиночки, нам Валентина Олексіївна Гонтар запропонувала на виплату будиночок, з часом виплатили і живемо в ньому до цього часу.

Інтерв'юер: Люба Дмитрівна, як ви відпочивали?

Респондент: Відпочивали по-різному. Поки молоді були: зразу їздили на море, їздили у гості до родини чоловіка в Росію. Бували в Москві, Петербурзі, Рига, Прибалтику відвідували. Були такі екскурсійні тури і ми купляли путівки і їздили на екскурсії отакі. Але з часом обзавелися в селі господарство, тому, що стало жити скрутніше. Були часи перебудови, і не виплачувалася певний час зарплата, потім були якісь купони, за які можна було щось купити, а потім взагалі товари пропали і довелося, ми навіть у школі розігрували певні товари, чи білизна приходила, чи якийсь посуд, чи взагалі предмети вжитку. То ми між колегами вибирали різні методи: то сірнички облаштовували, хто витягне обломлений, кому й не попадало, звичайно, нічого. Ну, складні часи були. Треба було якось виживати. Тому в селі ми, звичайно, тримали господарства, підростали діти, їх теж треба було відправляти на навчання, навчання треба було оплачувати дещо, воно поступово переходило на платне, навчання і тому треба було займатися господарством. Вчительство поєднувати, не тільки свою роботу вчительську: де треба перевірити купу зошитів, треба підготуватися до уроку, але знав, що треба ще йти подоїти корову, погодувати курей, щоб вижити. От так ми і жили.

Інтерв'юер: Чи комфортно вам було жити в Радянському Союзі?

Респондент: Ну, звичайно - це наша молодість, це наше життя ясно, що спогади є і приємні, але в той же час як ми оцінюємо те, як ми жили, сприймаємо те життя зовсім по-іншому. Звичайно, некомфортно, я говорю, що хотілося дуже багато чого, але його не було. Хотілося одягнутися краще, треба було їхати на базар і там у спекулянтів, перекупок, можеш було щось купити гарненьке. В магазинах мало що можна було купити. Пам'ятаю, що такі магазини були, появилася з часом в Україні, де продавалися імпортні товари. І от нам треба було на ті товари зібрати велику кількість гарбузового насіння, щоб придбати собі там сапожечки чи якесь плаття, чи пальто. То, поки я ще навчалась, то мама цим займалась, і дійсно збирала гарбузове насіння цілими мішками і здавали, щоб можна було одягнутися. Що якийсь товар поступав у магазини, то це були велетенські черги, ми простоювали, щоб купити щось для себе ми простоювали, багато-багато годин, і 10 і зрання займали чергу, щоб щось собі купити.

Інтерв'юер: Люба Дмитрівна, чи виправдилися ваші надії?

Респондент: Так, в основному мої надії справдилися. В основному я задоволена своїм життям, але звичайно, багато нового, того, що прийшло з новим часом, з новими надіями, які відбулися в нас в Україні: з Помаранчевою революцією, з Майданом Гідності, звичайно, прийшли зовсім інші поняття в нашому житті. Якщо за часу Радянського Союзу ми дійсно

боялися не те щось сказати, ми боялися висловити свою власну думку, відстояти самих себе, то зараз у ці дні, наші часи стали більш більшими, ми можемо висловити свої думки, ми приймаємо участь в виборах нашої влади, ми трошки краще стали жити. Маємо доступ до всього, в магазинах все що, ти хочеш, можеш купити, зарплати стали, звичайно, більше достойні. Ми можемо дозволяти собі купити, все що забажаємо, можливо в деякій мірі трошки, більш вагоміше купити, то треба десь і підекономити, але в основному купити можна все. Я згадую, коли мій батько захотів купити Москвича, по-перше, дуже тяжко працювали, щоб скласти ці гроші. А по-друге, це треба було займати чергу і вистояти, він, мабуть, дві ночі не спав, на Смілянській, в Черкасах чергував з чоловіком, щоб все ж таки купити того Москвича. То зараз, будь ласка, куди не глянь скільки автомобілів, і які прекрасні автомобілі. Люди мають доступ, мають гроші для того, щоб купити. Тому, думаю, що нам, дійсно, стала жити краще, і діти наші в школі набагато вільніше почувають, ніж ми. Зовсім інші форми навчання, бо я порівнюю з тим, як нас вчили. Як ми тепер навчаємо дітей, багато ігрових методів, багато дискусійних уроків проходить. Ми рахуємося з думкою наших дітей, ми спостерігаємо за їхньою поведінкою. Уже ми вчителі більше підлаштовуємося під наших дітей, щоб їм було добре, щоб їм було комфортно в нашій школі і намагаємось, щоб вони не мали страху перед учителем, так як вчителя ми боялися, раніше боялися, як ми, труднощі в нас були звичайно, у ті часи, у цих питаннях.

Інтерв'юер: Чим запам'яталися 2000-ні роки?

Респондент: 2000-ні роки, це і Помаранчева революція, яка нам дала можливість думати про те, що ми отримаємо волю, що ми матимемо можливість відчувати себе, як справжніми громадянами своєї держави. Що ми нікому нічого не винні, ми самостійні, ми вільні, і за це наші люди віддали за це своє життя на Майдані Гідності. Ну, і звичайно дуже прикро, за нашу сусідню державу Росію, яка в 14-му році розпочала цю ганебну війну, для нашої держави. Хочемо, щоб ці страшні події припинилися у нашій державі, щоб схаменулися люди і подумали, що, так як у Біблії сказано: "Ми на цьому світі живемо один день, треба думати про те, що нас чекає потойбіч!", і звичайно ж, будемо надіятися і мріємо про те, що ми переможемо. Хочу сказати про те, ще дуже горда тим, що зараз у лавах нашої армії служать мої учні, де я була класним керівником, я горджуся ними і бажаю їм повернутися живими.

Інтерв'юер: Чи від кожного з нас залежить перемога?

Респондент: Від кожного з нас залежить перемога, ми зараз кожен на своєму місці, у нас поки що, Слава Богу, тиха, але ми стараємося усім допомагати нашим хлопцям, там на передовій. У нас у школі є волонтерська організація, ми багато чого робимо: готуємо різні випічки, збираємо продукти харчування, одяг, гроші, на забезпечення солдат. І все це відправляємо на фронт. Тому я вважаю, що кожен має якийсь внесок нести в те, щоб наша перемога стала дієвою і справжньою.

Інтерв'юер: Раніше в радянські часи ми жили в постійному страху і зараз ми живемо в страху по-іншому. Кожен з нас керує державою, кожен вносить свій внесок у Перемогу. Сучасні жінки-блогерки, артисти, телебачення не мовчать. Сучасна українська жінка не мовчить! Дякую за інтерв'ю. До побачення.

